

3.5. Doplnující vzdělávací obor Etická výchova

3.5.1 Charakteristika a obsah doplňujícího vzdělávacího oboru Etická výchova

Ve výuce dle ŠVP Bedříšek akcentujeme etické aspekty napříč celkovým životem školy. Chceme naši školu chápat jako prostředí, v němž se cítíme dobře, ctíme a respektujeme pravidla, s empatií vnímáme a posuzujeme aktuální situace, podporujeme správné vnímání etických hodnot, formujeme morální a etické vědomí ve vzájemných vztazích i veškerých činnostech.

Doplňující vzdělávací obor Etická výchova je založen na systematickém osvojování sociálních dovedností u žáků především na základě zážitkové metody. Není tedy filozofickou disciplínou, ale praktickým pedagogicko-psychologickým nástrojem, jak u žáků rozvíjet základní sociální dovednosti. Základním cílem etické výchovy je vést žáky k prosociálnímu způsobu chování, tj. schopnost učinit něco dobrého pro druhého bez očekávání vnější odměny nebo protislužby. Nejprve jsou to témata, která tvoří obsah (výchovný program) celého vzdělávacího procesu. Výsledkem dobře zvládnutých témat je osvojení si žádoucích sociálních dovedností žáky. Etická výchova se nesnaží problémy řešit represí, ale pozitivním odkrýváním životních alternativ a potencialit žáků.

Etická výchova není v ŠVP pojata jako samostatný předmět, témata etické výchovy integrujeme do předmětů, v nichž probíhá i hodnocení míry naplňování očekávaných výstupů EV. Průběžné zařazování témat EV do výuky (integrací do předmětů) a naplňování výstupů EV administrativně prokazujeme záznamy v třídní knize.

Obsah doplňujícího vzdělávacího oboru tvoří následující témata:

1. Mezilidské vztahy a komunikace.
2. Důstojnost lidské osoby. Pozitivní hodnocení sebe.
3. Pozitivní hodnocení druhých.
4. Kreativita a iniciativa. Řešení problémů a úkolů. Přijetí vlastního a společného rozhodnutí.
5. Komunikace citů.
6. Interpersonální a sociální empatie.
7. Asertivita. Zvládnutí agresivity a soutěživosti. Sebeovládání. Řešení konfliktů.
8. Reálné a zobrazené vzory.
9. Prosociální chování v osobních vztazích. Pomoc, darování, dělení se, spolupráce, přátelství.
10. Prosociální chování ve veřejném životě. Solidarita a sociální problémy.

Úspěšnost etické výchovy je založena na propracované a logické struktuře výchovného programu. Žák se naučí zvládat nejprve základní sociální dovednosti, které jsou předpokladem pro osvojení těch složitějších. Například žák dokáže přijmout sám sebe (vytvoří si pozitivní sebehodnocení) a teprve pak může pozitivně hodnotit druhé. Co sám nemá, nemůže autenticky promítat do sociálních vztahů.

Dnešní svět přináší řadu problémů do všech oblastí života společnosti. Obsah doplňujícího vzdělávacího oboru proto tvoří i šest aplikačních témat. Díky nim mohou žáci vhodněji a efektivněji realizovat osvojené sociální dovednosti v každodenním životě.

Mezi aplikační témata patří:

- Etické hodnoty
- Sexuální zdraví
- Rodinný život

- Duchovní rozměr člověka
- Ekonomické hodnoty
- Ochrana přírody a životního prostředí

Předností etické výchovy je, že počet a oblasti aplikačních témat nejsou uzavřeny, takže tento doplňující vzdělávací obor je otevřen inovacím, které by reflektovaly a snažily se řešit nové problémy moderního člověka.

Škola se snaží působit v těchto směrech:

- vytvořit výchovné společenství,
- přiměřeně vybízet žáky k prosociálnímu chování,
- vyjadřovat pozitivní očekávání od žáků (atribuce),
- klidně poukázat na důsledky chování žáků (induktivní disciplína),
- uvážlivě používat odměny a tresty,
- vytvořit jasná a srozumitelná pravidla a důsledně vyžadovat jejich dodržování,
- vytvořit radostnou atmosféru,
- bezpodmínečně přijmout každého žáka,
- do výchovného procesu ve škole zapojit rodiče

Doplňující vzdělávací obor Etická výchova používá především metody běžné v zážitkové pedagogice. Jedná se o rozhovor, diskuzi, inscenační techniky, didaktické hry, řešení problémové situace, besedy, projekty atd. Inovativní je metodický přístup vedoucí k osvojení sociální dovednosti. Ten se skládá ze čtyř fází:

- Senzibilizace - žák je vhodnou metodou motivován („zcitlivěn“) pro dané téma.
- Hodnotová reflexe - na základě otázek pedagoga se žák dostane k podstatě tématu. Výsledek reflexe pedagog shrne.
- Návčik sociální dovednosti ve třídě (následuje reflexe)
- Přenos do reálného života - na základě praktických úkolů (následuje reflexe).

Doplňující vzdělávací obor Etická výchova směřuje k vytváření klíčových kompetencí tím, že sleduje následující dílčí cíle:

- Rozvinout u žáků schopnosti aktivně a tvořivě ovlivňovat měnící se životní a pracovní podmínky.
- Umožnit žákům navázat a rozvíjet uspokojivé vztahy.
- Vést žáky k rozpoznání povahy problému a k jeho aktivnímu řešení na základě získaných dovedností a vědomostí.
- Rozvinout u žáků správné způsoby komunikace a demonstrovat nové formy efektivního a tvořivého využívání dostupných prostředků komunikace.
- Vést žáky na základě osobní zkušenosti k pochopení výhod spolupráce.
- Vést žáky k toleranci, vstřícnosti a pochopení potřeb a postojů druhých.
- Vytvořit vnější podmínky, aby žáci mohli vnímat, přijímat, vytvářet a rozvíjet etické, kulturní a duchovní hodnoty, které nespočívají pouze v

materiálním uspokojení lidských potřeb.

- Rozvinout u žáků schopnost samostatně pozorovat, experimentovat a získané výsledky kriticky posuzovat a vyvodit z nich závěry pro využití v budoucnosti.
- Vést žáky k rozpoznání smyslu a cíle učení.
- Umožnit žákům kriticky hodnotit výsledky svého učení a diskutovat o nich.
- Podněcovat žáky ke kritickému myšlení, aby byli schopni činit uvážlivá rozhodnutí, za která jsou zodpovědní a která jsou schopni obhájit.
- Vést žáky k naslouchání promluvám druhých lidí, k snaze jim porozumět a vhodně na ně reagovat.
- Umožnit žákům vytvořit si pozitivní představu o sobě samém, aby mohlo dojít k posílení sebedůvěry a samostatnému seberozvoji.
- Vést žáky k ovládnání vlastního chování.
- Vytvořit podmínky, aby žáci mohli na základě ohleduplnosti, úcty k druhým a snaze pomáhat participovat na utváření dobré atmosféry v týmu.
- Povzbuzovat žáky k respektu přesvědčení a hodnot druhých lidí.
- Rozvinout u žáků schopnost vcítit se do situací ostatních lidí.
- Vést žáky k odmítavému postoji vůči fyzickému i psychickému násilí.
- Umožnit žákům pochopit základní environmentální a ekologické problémy a souvislosti.
- Podněcovat žáky k uvážlivému a vhodnému rozhodování v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti.
- Vést žáky, aby přistupovali k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality a hospodárnosti, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot.

3.5.2 Osnovy etické výchovy

Vzdělávací obsah

1. stupeň

Očekávané výstupy - 1. období

žák

- si osvojí oslovování křestními jmény, používání vhodných forem pozdravu, naslouchání, dodržování jednoduchých komunikačních pravidel ve třídě, poděkování, omluvu, přiměřenou gestikulaci
- se podílí na vytváření společenství třídy prostřednictvím dodržování jasných a splnitelných pravidel
- si osvojí základní (předpoklady)vědomosti a dovednosti pro vytvoření sebeúcty a úcty k druhým
- si osvojí základy pozitivního hodnocení a přijetí druhých
- zvládá prosociální chování: pomoc v běžných školních situacích, dělení se, vyjádření soucitu, zájem o spolužáky
- vyjadřuje city v jednoduchých situacích
- využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů
- reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc

Očekávané výstupy - 2. období

žák

- reflektuje důležitost prvků neverbální komunikace, eliminuje hrubé výrazy z verbální komunikace, zvládá položit vhodnou otázku
- si uvědomuje své schopnosti a silné stránky, utváří své pozitivní sebehodnocení
- se dokáže těšit z radosti a úspěchu jiných, vyjadřuje účast na radosti i bolesti druhých, pozitivně hodnotí druhé v běžných podmínkách
- identifikuje základní city, vede rozhovor s druhými o jejich prožitcích, na základě empatického vnímání přemýšlí nad konkrétní pomocí
- jednoduchými skutky realizuje tvořivost v mezilidských vztazích, především v rodině a v kolektivu třídy
- iniciativně vstupuje do vztahů s vrstevníky, dokáže rozlišit jejich nabídky k aktivitě a na nevhodné reaguje asertivně

Učivo

ZÁKLADNÍ KOMUNIKAČNÍ DOVEDNOSTI

komunikace při vytváření výchovného kolektivu – představení se, vytvoření základní komunikačních pravidel kolektivu, zdvořilost, otevřená komunikace

základní prvky verbální komunikace v mezilidských vztazích - pozdrav, otázka, prosba, poděkování, omluva

základy neverbální komunikace- seznámení se s možnostmi neverbální komunikace, postoje těla, mimika, zrakový kontakt, gesta, podání ruky

komunikace citů – identifikace, vyjádření a usměrňování základních citů, pocity spokojenosti, radosti, sympatie, smutku, obav a hněvu

POZITIVNÍ HODNOCENÍ SEBE A DRUHÝCH

sebepečení - sebezpečení, sebehodnocení, sebezpečení, sebezpečení, sebezpečení, sebezpečení, sebezpečení, sebezpečení

pozitivní hodnocení druhých – v běžných podmínkách projevování pozornosti a laskavosti, vyjádření uznání, účinnost pochvaly, připisování pozitivních vlastností druhým, správná reakce na pochvalu

akceptace druhého - zážitek přijetí pro každé dítě, nácvik přátelského přijetí, umění odpustit, pomocí empatie předpokládat reakci druhých

TVOŘIVOST A ZÁKLADY SPOLUPRÁCE

tvorivost v mezilidských vztazích – vytváření prožitků radosti pro druhé, společné plnění úkolů, zbavování se strachu z neznámého řešení úkolu a z tvořivého experimentování

schopnost spolupráce – radost ze společné činnosti a výsledku, vyjádření zájmu, základní pravidla spolupráce

elementární prosociálnost – darování, ochota dělit se, povzbuzení, služba, vyjádření soucitu, přátelství

ZÁKLADY ASERTIVNÍHO CHOVÁNÍ

iniciativa – ve vztahu k jiným, hledání možnosti jak vycházet s jinými lidmi v rodině, ve třídě, mezi vrstevníky, iniciativa nepřijatá jinými, zpracování neúspěchu

asertivní chování – rozlišování mezi nabídkami druhých, schopnost odmítnutí nabídky k podvodu, krádeži, pomlouvání, zneužívání návykových látek a sexuálnímu zneužívání

2. stupeň

Očekávané výstupy

žák

- komunikuje otevřeně, pravdivě, s porozuměním pro potřeby druhých a přiměřeně situaci
- respektuje velikost a důstojnost lidské osoby, objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí
- analyzuje a aplikuje empatii v kolektivu
- nahrazuje agresivní a pasivní chování chováním asertivním, neagresivním způsobem obhajuje svá práva
- rozlišuje manipulační působení médií a identifikuje se s pozitivními prosociálními vzory
- spolupracuje i v obtížných sociálních situacích
- je vnímavý k sociálním problémům, v kontextu své situace a svých možností přispívá k jejich řešení
- analyzuje etické aspekty různých životních situací
- se rozhoduje uvážlivě a vhodně v každodenních situacích a nevyhýbá se řešení osobních problémů
- aplikuje postoje a způsobilosti, které rozvíjejí mezilidské vztahy

Učivo

KOMUNIKACE

otevřená komunikace – úrovně komunikace, zásady verbální komunikace, komunikační chyby, dialog, komunikace ve ztížených podmínkách

aktivní naslouchání – cíle, výhody, zásady, způsob a nácvik aktivního naslouchání

DŮSTOJNOST A IDENTITA LIDSKÉ OSOBY

úcta k lidské osobě – lidská práva, zdroje lidských práv, svoboda, rovnost, potenciality člověka, pozitivní hodnocení druhých v obtížných situacích, občanská zralost

jedinečnost a identita člověka – rozvoj sebevědomí, hodnotová orientace, rozvoj sebeovládání a morálního úsudku, selfmanagement, úvahy nad mravními zásadami, radost a optimizmus v životě

ASERTIVNÍ CHOVÁNÍ

asertivní chování – přijatelný kompromis, konstruktivní kritika, přijetí pochvaly, požádání o laskavost, stížnost, otázka po důvodu, realizace svých práv, řešení konfliktu

obrana před manipulací - asertivní techniky – manipulace, vysvětlení a nácvik jednotlivých asertivních technik

fair play – zdravá soutěživost, dodržování pravidel hry, asertivita a prosociálnost v soutěživých situacích, prosociálnost a sport

REÁLNÉ A ZOBRAZENÉ VZORY

pozitivní vzory versus pochybné idoly – senzibilizace pro rozlišování vzorů, vliv reálných vzorů, prosociální vzory ve veřejném životě, vzory ve vlastní rodině, vliv zobrazených vzorů a vhodné literární prameny, smysl autority, vztah k autoritě

podpora pozitivního působení televize a médií – nabídka pozitivních vzorů v médiích, kritický přístup k působení médií, eliminace vlivu agrese, zvládnutí agrese, rozlišování mezi realitou a pseudorealitou, účinná obrana proti manipulaci médií, media a volný čas

já – potenciální vzor pro druhé – smysl a cíl mého života, postoje, zodpovědný život, mé schopnosti a společnost, zdravý způsob života, autonomie a konformita

INICIATIVA A KOMPLEXNÍ PROSOCIÁLNOST

iniciativa a tvořivost – renatalizace, nácvik tvořivosti, prosociální aspekt iniciativy a tvořivosti ve školním prostředí a v rodině, psychická a fyzická pomoc, ochota ke spolupráci, přátelství

iniciativa ve ztížených podmínkách – pozitivní formulace problému, pomoc anonymnímu člověku, veřejná osobní angažovanost

uplatnění komplexní prosociálnosti – bída světa, informovanost o situaci zemí třetího světa, vztah k menšinám, využití prosociálnosti v multikulturní společnosti, pozitivní vztah k diverzitám

APLIKOVANÁ ETICKÁ VÝCHOVA

etické hodnoty – zdroje etiky, osobní odpovědnost, smysl života, aplikace mravních zásad a hodnot, ctnosti, svědomí a jeho rozvoj

sexuální zdraví – zodpovědný vztah k sexualitě, mládí – příprava na lásku, sexuální identita, nezralé rodičovství

rodina – poznání vlastní rodiny a jejích pravidel, práva a povinnosti v rodině, role v rodině, formulace nevyslovených pravidel a očekávání, hodnota rodiny, zlepšení atmosféry v rodině, komunikace v rodině, úcta k členům rodiny, úcta ke stáří

duchovní rozměr člověka – obrana proti sektám, tolerance k lidem s jiným světovým názorem, informace o různých světových názorech

ekonomické hodnoty – rozumné nakládání s penězi, zájem o otázky národního hospodářství, vztah mezi ekonomikou a etikou, rozvíjení ekonomických ctností – šetrnost, podnikavost

ochrana přírody a životního prostředí – úcta k životu ve všech jeho formách, citový vztah člověka k přírodě, vnímání krásy a mnohotvárnosti přírody, zodpovědnost za životní prostředí

Osnovy pro 1. - 5. ročník

Poznámka:

Etické hodnoty podporujeme, ctíme a dodržujeme ve všech vzdělávacích předmětech, jsou součástí každodenního života školy. Významnou roli ve formování etické výchovy přičítáme činnostem ve školní družině, zcela nezastupitelnou úlohu má naplňování školního Minimálního preventivního programu.

1. ročník

1. Tematický celek: Komunikace	VAZBA NA OSNOVY PŘEDMĚTŮ – KONKRETIZOVANÉ UČIVO	
	PRVOUKA	Místo, kde žijeme Lidé kolem nás
<ul style="list-style-type: none"> oslovování křestními jmény pozdrav, úsměv naslouchání jednoduchá komunikační pravidla ve třídě (mluví pouze jeden, jasné, hlasité vyjádření) 		
2. Tematický celek: Úcta k sobě, úcta k druhým <ul style="list-style-type: none"> blahopřání k narozeninám společná výzdoba jednoduché představení sebe, své rodiny poznávání druhých na základě vyprávění 	PRVOUKA	Místo, kde žijeme Lidé kolem nás
	VÝTVARNÁ VÝCHOVA	Tematické práce (prázdniny, Vánoce, Velikonoce...) Hra s barvou, papírem, textilem
	ČESKÝ JAZYK	Poslech a reprodukce pohádek a jejich dramatizace (dobro x zlo), pokus o charakteristiku postav, recitace básní Poslech pohádek a jednotlivých příběhů s dětským hrdinou, hodnocení chování jednotlivých postav, besedy o vlastní četbě, veršované pohádky
	PRACOVNÍ ČINNOSTI	Lidové zvyky, tradice a řemesla
3. Tematický celek: Prosociální chování <ul style="list-style-type: none"> pomoc v běžných školních situacích pochvala dělení se 	PRVOUKA	Lidé kolem nás

2. ročník

1. Tematický celek: Komunikace	VAZBA NA OSNOVY PŘEDMĚTŮ – KONKRETIZOVANÉ UČIVO	
	PRVOUKA	Místo, kde žijeme Lidé kolem nás Lidé a čas Člověk a jeho zdraví
2. Tematický celek: Vyjadřování citů	PRVOUKA	Místo, kde žijeme Lidé kolem nás
	ČESKÝ JAZYK	Sloh: Popis nejmilejší hračky Čtení: Jakou knihu bych doporučil spolužákovi
3. Tematický celek: Tvořivost	VÝTVARNÁ VÝCHOVA	Tematické práce (prázdniny, Vánoce, Velikonoce...) Hra s barvou, papírem, textilem
	PRACOVNÍ ČINNOSTI	Plošná a prostorová stavebnice
	HUDEBNÍ VÝCHOVA	Rytmizace slov a říkadel Zpěv lidových i umělých písní Hra na tělo a jednoduchý hudební doprovod
4. Tematický celek: Empatie	ČESKÝ JAZYK	Čtení: Převyprávění příběhu, orientace v knihách pro děti, beseda nad příběhy Beseda-pohádky
5. Tematický celek: Prosociální chování	PRVOUKA	Lidé kolem nás
	ČESKÝ JAZYK	Čtení: Převyprávění příběhu, orientace v knihách pro děti, beseda nad příběhy Beseda-pohádky

3. ročník

	VAZBA NA OSNOVY PŘEDMĚTŮ – KONKRETIZOVANÉ UČIVO	
	PRVOUKA	
<p>1. Tematický celek: Komunikace</p> <ul style="list-style-type: none"> • neverbální komunikace (postoj, držení těla, mimika) • verbální komunikace – správné vyjádření, slušný obsah, tón • naslouchání 		<p>Člověk a jeho zdraví</p> <p>Chování lidí Soužití lidí</p>
<p>2. Tematický celek: Pozitivní hodnocení sebe</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvědomění si svých schopností a dovedností 	PRVOUKA	<p>Lidé kolem nás</p> <p>Rodina Zaměstnání</p> <p>Člověk a jeho zdraví</p> <p>Chování lidí Soužití lidí</p>
<p>3. Tematický celek: : Pozitivní hodnocení druhých</p> <ul style="list-style-type: none"> • záměrný důraz na dobré vlastnosti rodinných příslušníků • záměrný důraz na dobré vlastnosti spolužáků • záměrný důraz na dobré vlastnosti přátel a kamarádů • záměrný důraz na dobré vlastnosti jiných lidí 	PRVOUKA	<p>Lidé kolem nás</p> <p>Rodina Zaměstnání</p> <p>Člověk a jeho zdraví</p> <p>Chování lidí Soužití lidí</p>
<p>4. Tematický celek: Tvořivost</p> <ul style="list-style-type: none"> • úlohy rozvíjející tvořivost • společné tvořivé kreslení • práce s hudbou, skládání jednoduchých popěvek • rozvoj fantazie, společné vymýšlení pohádek, příběhů • dramatizace známých příběhů, pohádek 	<p>ČESKÝ JAZYK</p> <p>PRACOVNÍ ČINNOSTI</p> <p>HUDEBNÍ VÝCHOVA</p> <p>VÝTVARNÁ VÝCHOVA</p>	<p>Čtení: Převyprávění příběhu, orientace v knihách pro děti, beseda nad příběhy Beseda-pohádky</p> <p>Práce s materiály a pomůckami podle slovního návodu využívání vlastností drobného materiálu Práce s papírem, přírodninami, textilem, drátem aj.</p> <p>Hra na tělo, vytváření jednoduchého doprovodu Rytmizace říkadel, zpěv</p> <p>Tematické práce, hra s barvou, využívání různých technik a materiálů</p>

<p>5. Tematický celek: Prosociální chování</p> <ul style="list-style-type: none">• schopnost udělat radost rodinným příslušníkům• schopnost udělat radost spolužákům, jiným lidem	<p>PRVOUKA</p> <p>PRACOVNÍ ČINNOSTI</p> <p>VÝTVARNÁ VÝCHOVA</p>	<p>Lidé kolem nás Rodina Člověk a jeho zdraví Chování lidí Soužití lidí</p> <p>Práce s papírem, přírodninami, textilem, drátem aj.</p> <p>Tematické práce, přání, pozvánky ...</p>

4. ročník		
VAZBA NA OSNOVY PŘEDMĚTŮ – KONKRETIZOVANÉ UČIVO		
1. Tematický celek: Komunikace <ul style="list-style-type: none">mimika, úsměv, zrakový kontaktsoustředěné naslouchánívyjádření vlastní potřebyžádost o pomoc	ČESKÝ JAZYK	Komunikační a slohová výchova Naslouchání promluvám lidí, porozumění jim, vhodné reakce, práce ve skupině Komunikační žánry: pozdrav, oslovení, omluva, prosba, vzkaz, zpráva, oznámení, vypravování, dialog Základní komunikační pravidla, mimojazykové prostředky řeči
2. Tematický celek: Pozitivní hodnocení druhých <ul style="list-style-type: none">umění potěšit a radovat se s druhýmiúčast na radosti druhých	VÝTVARNÁ VÝCHOVA ČESKÝ JAZYK	Tematické práce vlastní zážitky žáků – tradice a zvyky, rodina a přátelé, záliby a koníčky, škola v přírodě, výlety, exkurze Literární výchova: Zážitkové čtení a naslouchání
3. Tematický celek: Empatie <ul style="list-style-type: none">empatické vnímání nejbližších lidí – rodičeempatické vnímání sourozencůempatické vnímání spolužáků	ČESKÝ JAZYK	Komunikační a slohová výchova Naslouchání promluvám lidí, porozumění jim, vhodné reakce, práce ve skupině Literární výchova: Zážitkové čtení a naslouchání
4. Tematický celek: Tvořivost <ul style="list-style-type: none">tvořivost v zaměření na mezilidské vztahytvořivost ve spolupráci kolektivu třídy	ČESKÝ JAZYK PRACOVNÍ ČINNOSTI	Literární výchova: Tvořivé činnosti s literárním textem, volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu, dramatizace, výtvarný doprovod Práce s materiály a pomůckami podle slovního návodu využívání vlastností drobného materiálu Práce s papírem, přírodninami, textilem, drátem aj. Hra na tělo, vytváření jednoduchého doprovodu Rytmizace říkadel, zpěv

	HUDEBNÍ VÝCHOVA VÝTVARNÁ VÝCHOVA	Tematické práce, hra s barvou, využívání různých technik a materiálů
5. Tematický celek: Prosociální chování <ul style="list-style-type: none">• projevení pochopení, útěcha• vyjádření pochopení• rozveselení smutného• konkrétní pomoc	ČESKÝ JAZYK PRACOVNÍ ČINNOSTI TĚLESNÁ VÝCHOVA	Komunikační a slohová výchova: Naslouchání promluvám lidí, porozumění jim, vhodné reakce, práce ve skupině Zásady hygieny a bezpečnosti První pomoc při úrazu

5. ročník

1. Tematický celek: Komunikace verbální a neverbální <ul style="list-style-type: none">• pozdrav, otázka, poděkování, omluva• naslouchání, jednoduché navracení porozumění	VAZBA NA OSNOVY PŘEDMĚTŮ – KONKRETIZOVANÉ UČIVO	
	ČESKÝ JAZYK	Komunikační a slohová výchova Komunikační pravidla (oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování) Další psané a mluvené komunikační a slohové útvary: vypravování, popis, dopis, blahopřání, inzerát, dialog, omluvenka, vzkaz, SMS, deník, záznamník, oslovení
2. Tematický celek: Poznání a pozitivní hodnocení sebe sama <ul style="list-style-type: none">• hry zaměřené na sebezpozání• pozitivní sebehodnocení	Činnosti v rámci školního MPP + předměty výchovného zaměření ČESKÝ JAZYK	
3. Tematický celek: Poznání a pozitivní hodnocení druhých <ul style="list-style-type: none">• pozitivní hodnocení spolužáků v běžných podmínkách rodiny, třídy• úcta ke starým lidem, postiženým, nemocným		Komunikační a slohová výchova: Komunikační pravidla (oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování)
4. Tematický celek: Tvořivost v mezilidských vztazích a iniciativa <ul style="list-style-type: none">• hry a úlohy rozvíjející tvořivost v nejširších souvislostech (literární tvorba, koláže, hádanky, jednoduché matematické rébusy)• tvořivost zaměřená na vztahy kolektivu v běžných podmínkách třídy• tvořivost zaměřená na vztahy k rodičům sourozencům• tvořivé řešení každodenních situací ve škole i mimo ni	MATEMATIKA ČESKÝ JAZYK	Řešení a vytváření slovních úloh, rébusů Literární výchova: Vlastní literární text na dané téma, literární soutěže, vlastní výtvarné ilustrace, tvořivé činnosti s literárním textem

<p>5. Tematický celek: Etické aspekty ochrany přírody</p> <ul style="list-style-type: none">• prožitky a vnímání přírody• pozitivní vztah k přírodě a úcta• ekologická etika (sběr odpadu, ochrana před znečištěním nejbližšího okolí)• ochrana ohrožených rostlin a živočichů• účast na akcích na ochranu přírody	<p>PŘÍRODOVĚDA</p> <p>PRACOVNÍ ČINNOSTI + předměty výchovného zaměření TĚLESNÁ VÝCHOVA</p>	<p>Člověk a příroda (půda, lesy, vodstvo, ochrana přírody)</p> <p>Zásady hygieny a bezpečnosti První pomoc při úrazu</p>
---	---	--

Osnovy pro 6. - 9. ročník

Na průběžné naplňování všech tematických celků se mj. zaměřuje školní MPP, projekty a předměty výchovného zaměření

6. ročník

VAZBA NA OSNOVY PŘEDMĚTŮ – KONKRETIZOVANÉ UČIVO	
<p>1. Tematický celek: Objevení vlastní jedinečnosti, sebepoznání, sebezpřijetí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etapy dětství a dospívání dítěte • Vývoj dítěte a úcta k životu • Rozdílné typy osobností • Mé silné a slabé stránky • Nikotinismus a alkohol jako destruktivní činitelé osobnosti 	<p>OBČANSKÁ VÝCHOVA</p> <p>Živost ve společnosti- socializace, sociální skupiny, společenské vztahy, kulturní chování, mezilidské vztahy, komunikace</p> <p>Rodina Můj domov, moje rodina Vztahy a pravidla soužití Rodinné tradice a zvyklosti</p> <p>Rozvoj osobnosti Duševní a tělesné zdraví Vyrovnání se s problémem</p> <p>Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence Pozitivní životní cíle Alkoholismus Kouření Odmítání návykových látek (pasivní kuřáctví, abstinent, konzument) Legislativa</p>
<p>2. Tematický celek: Pozitivní hodnocení druhých</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitivní hodnocení druhých v běžných podmínkách • Pozitivní hodnocení druhých ve „ztížených podmínkách“ • Pozitivní hodnocení situací a událostí 	
<p>3. Tematický celek: Tvořivost a iniciativa v oblasti vztahů</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podněcení tvořivého myšlení žáků • Tvořivost v oblasti mezilidských vztahů • Tvořivost při řešení problémů 	
<p>4. Tematický celek: Identifikace a vyjádření citů</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klasifikace emocí • Rozpoznání emocí • Usměrnění emocí 	
<p>5. Tematický celek: Kognitivní a emocionální empatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pochopení druhých • Vžití se do situace spolužáků, rodičů, kamarádů 	

<ul style="list-style-type: none">Empatické naslouchání, empatická reakce		Pomoc stonožkovému hnutí „Na vlastních nohou“ Základní postupy při vzniku úrazu
6. Tematický celek: Zvládání agrese <ul style="list-style-type: none">Práce s afekty, zvládání strachu, hněvuUsměrnění emocí a jejich kultivacePřiměřené vyjádření emocí		Komunikační a slohová výchova Hlavní myšlenky textu
7. Tematický celek: Pomoc, přátelství a spolupráce <ul style="list-style-type: none">Fyzická pomoc, umět posloužitSpolucítění, verbální pomoci: umět pochopit, poradit a potěšitDarování, ochota rozdělit seCharitativní a humanitní iniciativySpolupráce při studiu, při humanitních iniciativách, ve veřejném životěPřátelství	VÝTVARNÁ VÝCHOVA TĚLESNÁ VÝCHOVA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	

7. ročník		VAZBA NA OSNOVY PŘEDMĚTŮ – KONKRETIZOVANÉ UČIVO	
1. Tematický celek: Objevení vlastní jedinečnosti a identity <ul style="list-style-type: none"> • Velikost a důstojnost lidské osoby • Úcta k člověku • Přijetí pozitivních i negativních vlastností • Zdravé sebevědomí 	OBČANSKÁ VÝCHOVA	Každý člověk je osobnost vlastnosti, schopnosti, dovednosti, sebehodnocení, sebepoznání, charakter, vůle, návyky, zlozvyky volný čas, životní styl, životospráva Budování zdravého sebevědomí – každý chce dosáhnout úspěchu	
	VÝCHOVA KE ZDRAVÍ		
2. Tematický celek: Prosociálnost jako složka identity <ul style="list-style-type: none"> • Nezávislost • Respektovat a být respektován • Rozvíjení identity ve vztazích s druhými • Svobodné přijetí závazků a věrnost jim jako znamení zralosti 	OBČANSKÁ VÝCHOVA	Cyklus lidského života (dětství, dospívání, dospělost, stáří) Socializace citové zrání, začleňování se do společnosti, druhy společenských skupin a jejich vliv na jedince Každý člověk je osobnost vlastnosti, schopnosti, dovednosti, sebehodnocení, sebepoznání, charakter, vůle Morálka a právo složitost mravního rozhodování, morální chování ve škole a rodině život v obci a státě, svoboda, odpovědnost, morálka a právo Společenské chování Rozvoj osobnosti Komunikace – verbální, neverbální	
	RODINNÁ VÝCHOVA		
3. Tematický celek: Etické aspekty vztahu ke své rodině <ul style="list-style-type: none"> • Hlubší poznání rodiny • Pravidla a práva v rodině • Pochopení rodičů a sourozenců • Sourozenecké konstelace 	VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	Rodina Práva a povinnosti členů rodiny Kdo si hraje, nezlobí (domácí pohoda) Rodina a bydlení	

<p>4. Tematický celek: Integrace sexuální zralosti do kontextu osobnosti</p> <ul style="list-style-type: none">• Rozvíjení sexuální identity• Rozdíly mezi mužem a ženou• Vztahy mezi chlapci a děvčaty• Přátelství, zamilovanost, láska• „Zázrak života“ - početí a prenatální život plodu• Předčasný pohlavní styk, jeho příčiny a následky• Pohlavní choroby a AIDS• Důsledky zneužívání návykových látek na plodnost muže a ženy•	OBČANSKÁ VÝCHOVA	Cyklus lidského života (dětství, dospívání, dospělost, stáří)
<p>5. Tematický celek: Vztah k nemocným, handicapovaným, starým lidem</p> <ul style="list-style-type: none">• Integrace handicapovaných• Vztahy mezi generacemi• Moudrost stáří a úcta k němu	OBČANSKÁ VÝCHOVA VÝTVARNÁ VÝCHOVA	Cyklus lidského života (dětství, dospívání, dospělost, stáří) Pomoc stonožkovému hnutí „Na vlastních nohou“
<p>6. Tematický celek: Reálné a zobrazené vzory</p> <ul style="list-style-type: none">• Učení nápodobou• Vzory modelu veřejné a anonymní prosociálnosti• Pohled na vliv reálných negativních vzorů	OBČANSKÁ VÝCHOVA ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	Socializace Slohová a komunikační výchova Charakteristika Literární výchova Hlavní hrdina z příběhů ze života

8. ročník

VAZBA NA OSNOVY PŘEDMĚTŮ – KONKRETIZOVANÉ UČIVO		
<p>1. Tematický celek: Zdroje etického poznávání lidstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etika jako filosofická disciplína • Mravnost, morálka, etika • Mravní hodnoty a normy • Svědomí, odpuštění • Zlaté pravidlo morálky • Spiritualita, náboženství 	OBČANSKÁ VÝCHOVA	<p>Člověk, víra a přesvědčení Člověk a občanský život Člověk a citový život</p>
<p>2. Tematický celek: Život, tělesné a duševní zdraví jako etická hodnota</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrana tělesného a duševního zdraví • Zdraví jako etická hodnota • Návykové látky a jejich zneužívání 	VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	<p>Člověk ve zdraví a nemoci Zdravá výživa Život bez závislostí</p>
<p>3. Tematický celek: Etické aspekty manželství, rodinného a sexuálního života</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sebeovládání jako podmínka zdravého sexuálního života • Přátelství, zamilovanost, manželství • Plánované rodičovství, antikoncepce a přirozené metody regulace početí • Potrat, interrupce a její přirozené důsledky 	<p>OBČANSKÁ VÝCHOVA</p> <p>VÝCHOVA KE ZDRAVÍ</p>	<p>Člověk a jeho rodinný život- manželství, rozvod, řešení konfliktů, rodičovství, náhradní rodičovská péče, ideál rodinného života, generační problém</p> <p>Rodina Faktory ovlivňující stabilitu rodiny Hledání ideálu – sňatek ano, či ne Neshody v manželství - konflikty</p> <p>Lidská sexualita Čas prvních lásek Reprodukční zdraví dospívajících a možná ohrožení, plánované rodičovství aneb prevence</p>
<p>4. Tematický celek: Ekonomické hodnoty a etika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Majetek a peníze jako prostředek, nikoliv jako cíl • Ekonomické ctnosti: spořivost, podnikavost, umění hospodařit • Solidarita, pomoc sociálně slabším • Poctivost a ochrana spotřebitele 	<p>OBČANSKÁ VÝCHOVA</p> <p>VÝTVARNÁ VÝCHOVA</p> <p>VÝCHOVA KE ZDRAVÍ</p>	<p>Člověk a občanský život</p> <p>Člověk a pracovní život</p> <p>Člověk a jeho rodinný život</p> <p>Pomoc stonožkovému hnutí „Na vlastních nohou“</p> <p>Rodina</p>

5. Tematický celek: Pravda jako etická hodnota <ul style="list-style-type: none">• Lež, pomluva, nactiutrhání• Tajemství• Čest, dobré jméno	OBČANSKÁ VÝCHOVA VÝCHOVA KE ZDRAVÍ ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	Člověk a občanský život Osobní bezpečí Komunikační a slohová výchova Úvaha
6. Tematický celek: Tvořivost v mezilidských vztazích, v povolání, zaměstnání <ul style="list-style-type: none">• Smích, veselost, humor• Obrana humorem• Volba povolání, stavovská čest• Národní hrdost• Řešení krizových situací	OBČANSKÁ VÝCHOVA	Člověk a pracovní život Člověk a občanský život Člověk a citový život

9. ročník

1. Tematický celek: Důstojnost a hodnota lidské bytosti	VAZBA NA OSNOVY PŘEDMĚTŮ – KONKRETIZOVANÉ UČIVO	
<ul style="list-style-type: none"> • Deklarace práv dítěte • Deklarace lidských práv • Rasismus, nacismus • Stanovení životních priorit a cílů • Odvaha k naplnění života 	<p>DĚJEPIS OBČANSKÁ VÝCHOVA</p> <p>VÝCHOVA KE ZDRAVÍ ČESKÝ JAZYK A LITERATURA</p>	<p>Vznik totalitních systémů Životní perspektivy Stát a právo Člověk a právo Svět práce</p> <p>Literární výchova Interpretace literárních ukázek (především z období 2. SV)</p>
<p>2. Tematický celek: Prohloubení komunikačních dovedností</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metody řešení konfliktů • Empatické naslouchání jako nástroj komunikace • Aplikace asertivních dovedností a technik do konfliktních situací • Pozice rovnosti ve vztazích • Obrana před stresem 	<p>OBČANSKÁ VÝCHOVA</p> <p>VÝCHOVA KE ZDRAVÍ</p> <p>TĚLESNÁ VÝCHOVA</p>	<p>Člověk a pracovní život Člověk a právo Rodina Osobní bezpečí</p> <p>Obecně: význam pohybových aktivit při kompenzaci stresu</p>
<p>3. Tematický celek: Zdravý životní styl</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povědomí vlastní hodnoty • Stres a jeho důsledky • Relaxační a meditační techniky • Post abortivní syndrom a jeho důsledky • Sexuální orientace 	<p>TĚLESNÁ VÝCHOVA</p> <p>VÝCHOVA KE ZDRAVÍ</p> <p>OBČANSKÁ VÝCHOVA</p> <p>HUDEBNÍ A VÝTVARNÁ VÝCHOVA</p>	<p>Obecně: význam pohybových aktivit při kompenzaci stresu</p> <p>Rodina a sexuální výchova</p> <p>Člověk a pracovní život</p> <p>Obecně: prožívání uměleckého zážitku, umění jako kompenzace stresu, možnost seberealizace</p>
<p>4. Tematický celek: Závislosti a návykové látky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Psychické aspekty zneužívání návykových látek • Konzumní a nezodpovědný sex • Gamblinismus • Sekty a kulty 	<p>VÝCHOVA KE ZDRAVÍ</p> <p>Aktivity MPP</p>	<p>Prevence zneužívání návykových látek</p> <p>Osobní bezpečí</p> <p>Sexuální výchova</p>

5. Tematický celek: Masmédia a jejich vliv <ul style="list-style-type: none">• Prosociální vzory v médiích• Kritický postoj k pořadům• Televizní pseudorealita• Výchova kritického diváka• Televize jako nástroj	ČESKÝ JAZYK A LITERATURA	Komunikační a slohová výchova Publicistický styl
6. Tematický celek: Radost a optimismus <ul style="list-style-type: none">• Radost jako důsledek objevení hodnot• Radost při dosahování cíle• Radost jako důsledek socializace• Radost – dar pro druhé• Pozitivní vztah k životu a lidem• Stabilita osobnosti – štěstí, životní cíl	HUDEBNÍ, VÝTVARNÁ, TĚLESNÁ VÝCHOVA VÝCHOVA VÝTVARNÁ VÝCHOVA VÝCHOVA KE ZDRAVÍ	Obecně: prožívání uměleckého zážitku, umění i sport jako kompenzace stresu a zdroj potěšení, možnost seberealizace, posouvání vlastních cílů Pomoc stonožkovému hnutí „Na vlastních nohou“ Svět práce Rodina
7. Tematický celek: Komplexní prosociálnost <ul style="list-style-type: none">• Škola jako společenský systém, ostatní společenské systémy• Solidarita se sociálně slabšími osobami, společenskými skupinami, národy• Boj proti sociálním nespravedlnostem: sociální kritika, občanská neposlušnost• Nenásilí jako politický nástroj• Vztah mezi společenskými skupinami a národy• Jednota lidské rodiny• Odpovědnost za ostatní	DĚJEPIS VÝCHOVA KE ZDRAVÍ OBČANSKÁ VÝCHOVA	Dějiny 2. poloviny 20. století Svět práce Rodina Mezinárodní vztahy, globální svět Člověk a právo Svět a právo